

til at lindre Nøden og hjælpe paa Forholdene der. Der er dannet en Agrarforening, og hvor meget man end kan have imod denne, maa jeg dog for mit Vedkommende sige, at den bør have Befolkningens Sympati baade i By og paa Land, idet den vigtigste Bestemmelse i dens Program efter min Formening gaar ud paa, at Tolden paa de almindelige Livsformødheder skal opheves. Naar dette staar paa Programmet, siges dermed, at man ikke vil gaa Byernes Interesse eller i det hele Byernes Befolkning for nær, idet man ikke vil fordyre Levnetsmidlerne for den almindelige Befolkning, for Arbejderne. Hvad er nemlig de vigtigste Produkter, som Landbruget har og skal leve af? Det er Korn, Smør, Svin og Kreaturer — jeg adfyller disse to sidste, om end Svin nok bogstavelig taget kunne henføres til Kreaturer. Det er de fire vigtigste Produkter, som Landbruget har at sælge, og som det skal leve af. Jeg maa derfor sige et Par Ord om dem alle. Hvad Kornproduktionen angaar, da er man jo kommen bort fra Kornsalg og gaaet over til at producere Fødevarer, Smør, Svin og Kreaturer. Jeg maa maasse benytte denne Lejlighed til at gøre nogle Bemærkninger i Anledning af vor Smørhandel. De Forhold, hvorunder denne nu er kommen ind, staa for mig som meget sørgelige. Da man forandrede Smørnoteringen, tror jeg, at der blev begaaet en Fejl ved den pludselige Stigning, idet vore vigtigste Kunder, Englænderne, ikke vare tilstrækkelig inde i, hvad der foregik. Det er der jo tvivlet en Del om i Bladene, og det faar nu staa hen. Jeg har altid holdt Smørhandlerne en Del til gode, naar der var Tale om at oprette Eksportforeninger, men saaledes som Forholdene efter mit Skøn have udviklet sig, kan jeg ikke godt gøre det længer. Forholdet er jo nu dette, at, naar man sælger Smør til Smørgrossererne og til en vis Pris, udsætte disse, saa snart Smørret falder, med større eller mindre Grund paa Kvaliteten og gaa fra Kontrakten. Man staa da med sit Smør og skal søge en anden Købmand eller tage betydelige Tab. Jeg siger derfor, at jeg maa tilraade Landmændene, om det ikke kunde være rigtigt at danne Eksportforeninger og søge Kunder i England. Der er gjort Forsøg i saa Henseende, og man har derved opnaaet bedre Resultater end ved at gaa gennem Købmændene. Hvad Svine- og Kreaturhandelen angaar, saa ser man jo nu, hvorledes det gaar i Tyskland, det skal jeg ikke omtale nærmere. Forholdene ere saa sørgelige, som de vel kunne være, ligesom det vel heller ikke er nogen Nytte til at

ætte nogen Forklaring desangaaende af Ministeriet. — Der er en anden Ting, som Agrarforeningen har paa sit Program, og som jeg ogsaa synes er god. Det er Ordningen af Landbrugets Kreditforhold. Den Kredit, Landbruget mest trænger til, er jo Driftslaan, thi Landbruget trænger i Virkeligheden ikke haardt til 1ste Prioritetslaan, idet man har gode Kreditforeninger, som virke med stort Held og Dygtighed, saaledes at enhver, som har noget at laane paa, virkelig kan faa 1ste Prioritetslaan i sin Ejendom. Men Forholdet er jo dette i de allerfleste Tilfælde, at naar nogen løber en Ejendom, bruge de i Reglen først de Penge, de have, til Udbetaling paa Ejendommen, og for det resterende Beløb optage de Prioritetslaan, men saa bliver Følgen deraf, at de mangle Driftskapital. De smaa Haandværkere saavel i By som paa Land mangle ogsaa Driftskapital. Til at afhjælpe dette mener jeg, at det foreliggende Lovforslag sigter, i alt Fald er det vistnok Lovforslagets Mening. I den Belysning ser jeg altsaa Lovforslaget. Det samme har jo ogsaa i sin Tid faaet Udtryk i et Andragende til Rigsdagen, hvad Landbruget angaar, idet der fra Agrarforeningen og andre landøkonomiske Foreninger blev indbragt et Andragende med et Forslag om en Centrallaanekasse. Dette Forslag havde den underlige Stæbne at gennemgaa, at det først blev henvist til Andragende-Udvalget; det kom tilbage her til Tinget igen gennem Formanden, blev derefter henvist til et Udvalg, som var nedsat angaaende et Forslag til Lov om Forandring i de bestaaende Kreditforeningers Statutter. Dette Udvalg som Helhed indbragte saa Lovforslaget saaledes, som det var indjendt fra de nævnte landøkonomiske Foreninger, men ingen af Udvalget, ikke en Gang Indbringeren, vilde rigtig vedkende sig Lovforslaget. Der blev taget alt muligt Forbehold om, at enhver vilde staa frit, og i Virkeligheden vilde ingen forsvare Lovforslaget. Det kom siden efter til 1ste Behandling, og et Par enkelte Røster hevede sig til Gunst for Lovforslaget, men i det hele stillede man sig meget tilbageholdent over for det. Jeg skal ikke nu komme ind paa at omtale, om Forslaget var heldigt eller ikke, det lader jeg staa hen, men Faktum er, at dette Lovforslag ikke blev ført videre; det blev liggende i Udvalget. Det nævnte Lovforslag gif en anden Vej end det nu foreliggende, idet det gif ud paa at give Statsmagten en stor Myndighed, for at Kreditforeningerne kunde opnaa en hel Del Begunstigelser, som forlangtes, og en af de vigtigste var den, at Stats-